

ΛΥΤΡΟΝ ΑΝΤΙ ΠΟΛΛΩΝ «ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ»

Η ΠΡΩΤΕΥΘΥΝΗ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΘΡΟΝΟΥ ΜΗΤΡΟΣ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΙΤΙΔΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

- Η Ιερά Παράδοση μετά των Ιερών Κανόνων των Αγίων Οικουμενικών Συνόδων και της αδεκάστου Ιστορίας επιβεβαιώνουν και επιμαρτυρούν την «κηδεμονική μέριμνα, πρόνοια και συναντίληψη» του μαρτυρικού και καθαγιασμένου Οικουμενικού Πατριαρχείου για την ευστάθεια των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών και την πανορθόδοξη ενότητα «ίνα ώσιν εν».
- Η Μητηρ Αγία Πρωτεύθυνος Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως δεν ορέγεται κοσμική εξουσία και παπτοκαισαρική πρωτοκαθεδρία επειδή είναι η από Θεού Πρωτόκλητος και Πρωτοκαθεστηκυῖα των Ορθοδόξων Εκκλησία σε Πρωτοδιακονία και Αρχιδιακονία έναντι των αδελφών αυτής κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Τα οντολογικά-υπαρξιακά ιδιώματα του «είναι» και της «ταυτότητας» του καθαγιασμένου, μαρτυρικού και Σταυροαναστάσιμου Σώματος της Πρωτοθρόνου και Πρωτευθύνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας είναι η Αποστολικότητα, η Οικουμενικότητα και η Αρχιδιακονία αυτής στην «Καθόλου Ορθόδοξη Εκκλησία», όπου υπάρχει «αεί ζώσα» η Αυθεντική Αλήθεια της Πίστεως, της εν Χριστώ Ομολογίας και της μαρτυρίας εν Μαρτυρίω της εν Χριστώ Ελπίδος, Αγάπης και Σωτηρίας. Το Φανάριον λοιπόν είναι διακονία Σταυροαναστάσιμη και όχι κοσμική εξουσία. Η δε Χριστομίμητη διακονία του είναι η ύπαρξη και η ταυτότητά του.

Η Πρωτόθρονος και Πρωτεύθυνος Μητέρα Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, ιδρυθείσα υπό του Πρωτοκλήτου Αποστόλου Ανδρέου δεν χρειάζεται τα διακριτικά του κοσμικού κράτους ή ενός «Ορθοδόξου Βατικανού», διότι η τιμή και η δόξα της είναι «τα στίγματα του Σταυρού και της Αναστάσεως του Κυρίου» που την τρέφουν και την αναγεννούν και την αναμορφώνουν αενάως μέσα στον χωροχρόνο, στο διάβα των δεκαεπτά αιώνων ζωής, προσφοράς και θυσιών.

Πρωτόκλητος ο ιδρυτής της Πρωτευθύνου Κωνσταντινουπολίτιδος Μητρός Εκκλησίας, Πρωτόκλητος και η Πρωτόθρονη Πανορθόδοξη Διακονία, Προσευχή, Θυσία και Στοργή αυτής ανά την Οικουμένη για τη ευστάθεια των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών και την Πανορθόδοξη Ενότητα.

Ο αοίδιμος λόγιος Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος στο περισπούδαστο και μνημειώδες έργο του υπό τον τίτλο: «*Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία*», θεοπνεύστως και βαθυστοχάστως αναφέρει:

«... Η Ορθοδοξία είναι ζωή, ως ζωή είναι οργανισμός, ως οργανισμός δε έχει κεφαλή και κέντρο το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο έχει μοχθήσει όσο ουδεμία άλλη Εκκλησία υπέρ της Ορθοδοξίας και αφού υπέμεινε καθαρμούς μεγάλους, καθάγιασε στους αιώνες την θέση της Μητρός Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας την οποία κατέλαβε και κατέχει. Η θέση και τα δικαιώματα των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών είναι καθορισμένα υπό των ιερών κανόνων και της Ιστορίας υπό των οποίων είναι επίσης καθορισμένη και η πρωτόθρονος μεταξύ αυτών θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Είναι, λοιπόν, όχι μόνον άδικος αλλά και αστήρικτος και ακατανόητος ο ισχυρισμός ή και ο φόβος κάποιων ότι ασκείται ή είναι δυνατόν να ασκηθεί υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου είδος «Ανατολικού Παπισμού», πράγμα ξένο και απαράδεκτο και απόβλητο υπό των ιερών κανόνων και της ιστορίας της Ορθοδοξίας. Αυτό θα αποκρουόταν και υπ' αυτού τούτου του Οικουμενικού Πατριαρχείου επειδή θα αποτελούσε προδοσία του διοικητικού συστήματος της Ορθόδοξου Εκκλησίας και σε περίπτωση ακόμη κατά την οποία ήθελε υποτεθεί ότι όλες οι λοιπές κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες θα ήταν διατεθειμένες και πρόθυμες να αναγνωρίσουν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο αρμοδιότητα και δικαιοδοσία πέραν της υπό των ιερών κανόνων και της ιστορίας διαγραφόμενης και καθοριζόμενης.

Είναι όμως αφ' ετέρου πολύ περισσότερο αστήρικτος και ακατανόητος και η προσπάθεια κάποιων εκκλησιαστικών και θεολογικών κύκλων να αγνοήσουν ή αμφισβητήσουν ή περιστείλουν και μειώσουν την ιδιάζουσα θέση και τα ιδιαίτερα δικαιώματα του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο συγκρότημα των κατά τόπους Ορθόδοξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών, προσπάθεια μάταιη και προορισμένη να καταδικασθεί υπό των ιερών κανόνων, της ιστορίας και της συνειδήσεως της Ορθόδοξου Εκκλησίας και του πληρώματος αυτής».

Ευστόχως ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας Α' (1948-1972) εξαπέλυσε Πατριαρχική Εγκύκλιο επ' ευκαιρία της Κυριακής της Ορθοδοξίας του 1950 υπογραμμίζοντας τον «ενοποιητικό ρόλο» της Πρωτοθρόνου Μητρός Κωνσταντουπολίτιδος Εκκλησίας «εν τω συνδέσμω της αγάπης και της ειρήνης» στο ενιαίο σώμα των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών, όπου μεταξύ άλλων ανέφερε: «η εν αρχή ταπεινή και ολιγότεκνος Εκκλησία του Αγίου Αποστόλου Ανδρέου, του Πρωτοκλήτου, αθρόον μεγαλυνθείσα, υψώθη εις Καθέδραν Οικουμενικήν και Κέντρον, προς ο βλέπει περιγραφόμενος ο Θεοχάρακτος της Ορθόδοξου Εκκλησίας Κύκλος, Κέντρον Θεοστήρικτον εις ο συνέχονται και συγκρατούνται συνιούσαι πάσαι αι κατά τόπους και κατά χώρας υφεστώσαι, και περί την κανονικήν των εκκλησιαστικών πραγμάτων οικονομίαν αυτενεργοί και αυτοκέφαλοι Ορθόδοξοι Εκκλησίουι, και εν αυτώ συναρμολογούμεναι αποτελούσιν ενιαίον και αδιαίρετον σώμα. Αύτη δε αναδέδεκται και την των άλλων αδελφών Εκκλησιών μέριμναν και φροντίδα, οσάκις περιστάσεις έκτακτοι παρακωλύουσι την διαποίμανσιν, και καθόλου ειπείν, ουχί άλλως, ει μη δι' αυτής, δια της προς αυτήν δηλονότι κοινωνίας και επαφής, αι κατά τόπους Ορθόδοξοι Εκκλησίουι οιονεί συνδέονται προς το σώμα της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας, ης κεφαλή ουχί τις άλλος, αλλά μόνος ο της πίστεως Αρχηγός και Τελειωτής Ιησούς Χριστός».

Η Πρωτεύθυνος μέριμνα και Αυτοθυσιαστική, Αγαπητική και Ενοποιός εν Χριστώ Κένωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την Πανορθόδοξη Ενότητα και την ευστάθεια των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «κηδεμονική πρόνοια» της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία ουδέποτε απέβλεψε στην άσκηση κοσμικής εξουσίας και καταπατήσεως της ελευθερίας των Ορθόδοξων κατά τόπους Εκκλησιών αλλά στην διακονία της αγάπης, της ειρήνης, του αμοιβαίου σεβασμού και του εν Χριστώ μεγαλείου της συνόλου Ορθοδοξίας ανά την υφήλιο. Τα δε Πρεσβεία της Πρωτοκαθεδρίας της εν Ανατολή Πρωτοθρόνου Μητρός Κωνσταντουπολίτιδος Εκκλησίας είναι «Πρεσβεία Τιμής και Αυτοθυσιαστικής Διακονίας» και όχι πρεσβεία εγκοσμίου εξουσίας. Η δε εκ της Ιστορίας και των ιερών κανόνων και της Παραδόσεως «υπεροχική» θέση της Μητρός Εκκλησίας αδιαλείπτως αποβλέπει στην «παναρμόνια συμφωνία και συγχορδία της Μίας, Αδιαίρετου και Ασυγχύτου Ορθοδοξίας. Γι' αυτό ο αοίδιμος Σάρδεων Μάξιμος με έμφαση υπογραμμίζει ότι: «Αυτή είναι η φωνή των Κανόνων και της Ιστορίας. Και εις την φωνήν και την συνείδησιν αυτών ταύτην ουδέν ουδείς είναι δυνατόν να προσθέσει ή να αφαιρέσει».

Η «κηδεμονική πρόνοια και συναντίληψη» μπολιάζει την «υπεροχική» πνευματική αρχidiaκονία μέσα στον κόσμο και ανά την υφήλιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Αυτή την

«κηδεμονική και υπεροχική αρχιδιακονία» εύγλωττα περιγράφει ο εκκλησιαστικός κάλαμος στο υπόμνημα της εκλογής του Αλεξανδρείας Ματθαίου επί των ημερών του Οικουμενικού Πατριάρχου Παΐσιου του Β΄, όπου αναγράφονται τα εξής: «Η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία, επιπροσθέτως στα άλλα προνόμιά της, έχει και το πρώτιστο προνόμιο της μέριμνας όλων των Εκκλησιών. Τέτοια κοινή φιλόστοργος Μητέρα και Κεφαλή είναι ώστε προνοεί σοφώς και κηδεμονικώς όχι μόνον για τα εγγύς αλλά και για τα πόρρω μέλη και μέρη αυτής. Επίσης προς όλους και όλες εφαπλώνει τις μητρικές αγκάλες της και επιχορηγεί αναλόγως τις δωρεές και τις χάριτες, ενώ με διαφορετικούς αντιληπτικούς τρόπους φροντίζει όλους χωρίς να απομακρύνεται ούτε κατ' ελάχιστον εκ των καθηκόντων της ως απρονόητη και ατημέλητη».

Ο Καλλίνικος Δελικάνης στον Β΄ τόμο των «Πατριαρχικών Εγγράφων» διασώζει την κατά το έτος 1825 πατριαρχική εγκύκλιο του Κωνσταντινουπόλεως Χρυσάνθου του Α΄, ο οποίος συνέβαλε στην ειρήνευση του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας με την παύση του Αλεξανδρείας Θεοφίλου και την εκλογή του τέως Νικαίας Ιεροθέου. Την «κηδεμονική και προνοητική» μέριμνα του Οικουμενικού Θρόνου υπέρ της ευσταθείας των Ορθοδόξων Εκκλησιών περιγράφει ως εξής: *«Δια τούτο και ο καθ' ημάς Αγιώτατος Πατριαρχικός, Αποστολικός και Οικουμενικός Θρόνος δεν καταγίνεται εις την διάταξιν των οικείων αυτού μόνον και εις την ευστάθειαν των σχετικών αυτώ εκκλησιαστικών πραγμάτων, αλλ' εκτείνει την πρόνοιαν και προς τα συμφέροντα των λοιπών Αγιωτάτων Θρόνων. Δια τούτο και το, Οικουμενικός, προνόμιον έχει και ου διέλιπεν άνωθεν και εξ αρχής εν τοις προσφόροις καιροίς από του να ενεργή φιλαδέλφως και να συντρέχη εκ παντός τρόπου εις τας ανάγκας και χρείας των λοιπών αγιωτάτων Θρόνων, σκοπόν έχων την κατάρτησιν και την ψυχικήν σωτηρίαν του εν αυτοίς χριστεπώνυμου πληρώματος, χρέος ηγούμενος την ένδειξιν της προνοίας ταύτης πρώτιστον απάντων χρεών και δικαιοτάτον».*

Η Οικουμενική και μακράν κοσμικών ιδιοτελών βλέψεων ή εθνοφυλετικών τάσεων Πανορθόδοξη Αποστολή της Πρωτοθρόνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας «διακονεί και λειτουργεί το μυστήριο της εν Χριστώ Πανορθόδοξου Ενότητας». Συνεπώς ούτε «τύφος κοσμικής εξουσίας, ουδέ τάσις προς επέκτασιν της δικαιοδοσίας αυτού επί ζημία των άλλων Ορθοδόξων Εκκλησιών, αλλά το καλώς νοούμενον συμφέρον των απανταχού αγίων του Θεού Εκκλησιών καθωδηγεί εις τας ενεργίας και την όλην δράσιν αυτού δια μέσου των αιώνων το Οικουμενικόν Πατριαρχείον, «το θεοστήρικτον τούτο κέντρον», κατά την προσφυή έκφρασιν του αοιδίμου Κωνσταντίνου του εξ Οικονόμων».

Η Πρωτεύθυνος Μητέρα Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως ως «Θεοστήρικτον Κέντρον», «θεία νεύσει ζωογονούν και συνέχον την υπ' ουρανόν Ορθοδοξίαν», σύμφωνα με την ρήση του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, κραταιώνει το πνεύμα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας και ρυθμίζει την ζωή αυτής «εις αναγέννησιν και νέαν επάνθησιν». Έχουσα απόλυτη συναίσθηση της ιστορικής διαχρονικής πνευματοφόρου ευθύνης και των αμετακίνητων ιερών υποχρεώσεών της ως Πρωτοθρόνου και Ηγέτιδος Εκκλησίας καθώς και ως φορέας της μίας και μόνης Χριστοκεντρικής Αληθείας και Πίστεως, σύμφωνα δε με την θεμελιώδη αρχή: «ό,τι πάντοτε πανταχού και παρά πάντων επιστεύθη», αποτελεί για την ανά την υφήλιο Ορθοδοξία τον «πολικό αστέρα» προς τον οποίο προσανατολίζονται και πέριξ αυτού δορυφορούνται όλες οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες ως αδελφές και θυγατέρες τοπικές Εκκλησίες προς φιλόστοργη, ανύστακτη και αδιαλείπτως γρηγορούσα Μητέρα Εκκλησία, η οποία, όπως έγραφε σε εγκύκλιό του ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Σεραφείμ Β΄, είναι «Πρωτόκλητος Εκκλησία εν ταις Αδελφαίς εις Τιμήν και εις Αποστολήν».

Γολγοθάς και Σταυρός και συνάμα Ανάσταση και Ελπίδα είναι η πολυεύθυνος αποστολή της Πρωτοθρόνου Μητρός Κωνσταντουπολίτιδος Εκκλησίας, η οποία υφούται ακόμη

και κατά την «χαλεπότητα των καιρών», «ως αστήρ εωθινός εν μέσω νεφέλης, σύμφωνα με την ρήση του Ιερού Χρυσοστόμου.

Στο μεγαλομονάστηρο και καστρομονάστηρο του τηλαυγούς και μαρτυρικός καθαγιασμένου Φαναρίου, το οποίο αποτελεί «Παράδοση Παρεμβολή Θεού» επί Γής και «Λύτρον αντί Πολλών», μετουσιώνεται η σεμνή της Ορθοδοξίας παράδοση σε συνείδηση και η συνείδηση σε πίστη και η πίστη σε πράξη εντός της υπάτης και υψίστου Σταυροαναστασίμου Αρχidiaconίας στην αποστολική, πατριαρχική και οικουμενική καθέδρα του Φαναρίου.

Πόσο γλαφυρά και υψηλόφρονα αποτολμά ο αοίδιμος Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων (έιπα Γέρων Νικομηδείας) Συμεών να μεταλαμπαδεύσει στους επιγενομένους τι είναι το Πανίερον και Πολυμαρτυρικόν Φανάριον, γράφοντας τα παρακάτω ενήδονα: «Διά μέσου όλων των μεγάλων κατευθύνσεων και των υψηλών ευθυνών Αυτού, το αιωνόβιον Οικουμενικόν Πατριαρχείον, το Σινά τούτο της Ορθοδοξίας, εις εν και μόνον αποβλέπει, ενός και μόνου στοχάζεται δια μέσου των αιώνων. Να μετουσιώνει την Αποστολικήν Παράδοσιν εις συνείδησιν και την συνείδησιν εις πίστην και την πίστην εις πράξιν. Και συνίσταται σήμερον η πράξις αύτη εις στροφήν της Πανορθόδοξου προσοχής προς τα ανθρωπιστικά παραγγέλματα, προς τα ιδεώδη του χριστιανικού πολιτισμού «εν ετοιμασία πάντοτε του Ευαγγελίου της Ειρήνης».

Εις το Πανίερον τούτο Κέντρον, του οποίου την δόξαν αντιλαλούν οι αιώνες, αναζεί το παρελθόν, ζωογονείται το παρόν και κυοφορείται το μέλλον της Ορθοδοξίας. Παρά του Οικουμενικού Πατριαρχείου, του Θεοσυστάτου τούτου και ιστορικού Βωμού του Χριστιανισμού, του οποίου εκάστη περιπέτεια υπήρξε και ένας τίτλος τιμής... Διότι υπεράνω του ορατού τούτου και αιωνοβίου θεσμού ζεί ο Δομήτωρ της Εκκλησίας, ο άορατος Θεός. Η λάμψις του αντανακλά εις τον γλαυκόν ουρανόν, η πρόνοια και η αγάπη του αντικατοπτρίζεται εις τα άνθη του αγρού, η φωνή του αντανακλά εις τα κύματα της ηχηέσσης θαλάσσης, η αγιότης του φεγγίζεται εις ανθρωπίνην συνείδησιν και η δύναμις του ενισχύει και στηρίζει τους επτοημένους και λιποψυχούντας...».

Η Εκκλησία είναι Ενότητα, η υπέρ πάσαν άλλην Ενότητα του Θεανδρικού Σώματος στο οποίο εγκεντρίζονται οι πιστοί, καθώς η Εκκλησία «ενώσεώς εστι και συμφωνίας και ομονοίας όνομα».

Ο αοίδιμος του Γένους και του Φαναρίου Ιεράρχης, Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας Μελίτων (1913-1989) στην κατά την 30η Νοεμβρίου 1970 εμπνευσμένη ομιλία του εντός του Πανσέπτου Πατριαρχικού Ναού επ' ευκαιρία της Θρονικής Εορτής έγραφε: «... τελούμε σήμερα... επί του Θυσιαστηρίου τούτου, το οποίο έπηξε στην επτάλοφο αυτή Πόλη Ανδρέας ο των Αποστόλων Πρωτόκλητος και του κορυφαίου αυτάδελφος, την Θεϊαν Λειτουργίαν, εις τιμήν και μνήμην αυτού. Στην αναφορά δε της Αναιμάκτου Θυσίας αναφέρουμε συγχρόνως το χθές στο σήμερα....».

Έτσι από αιώνας εις αιώνα και από γενεάς εις γενεάν εν τη Μεγάλη ταύτη Εκκλησία τελεσιουργούμε το μυστήριο της πορείας του αδάμαστου αιωνίου δια μέσου του πανδαμάτορος χρόνου προς τον αιώνιο προορισμό. Έτσι στο μυστήριο της Εκκλησίας ιερουργούμε την απολύτρωση του χρόνου, και, δια μέσου των περιπετειών και των ιδιοτροπιών της ιστορίας, υπερβαίνουμε την ιστορική λογική και συνέπεια, συνεπείς στη λογική του Θεού Λόγου, παραδεδομένοι στην περιπέτεια του Θεού και κατακολουθώντας «το Παράδοξον της Αποστολικότητας».

Ως Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, τέτοια πορεία εν στρατεία πορευόμενοι, φροντίζουμε να διακρίνουμε τα σημεία των καιρών και να κατευθύνουμε ανάλογη πορεία, πάντοτε όμως αφορώντες προς το Σημείο του Υιού του ανθρώπου ή να εξαγοράζουμε τον καιρό, ανατιθέμενοι όμως πάντοτε αυτόν... εις τον Κύριον των εσχάτων... πράγματι, σε τελευταία ανάλυση, τι είναι η μνήμη του Αποστόλου Ανδρέου, τι είναι η θρονική αυτή εορτή, όχι μόνο

για την Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, αλλά και εκ της Εκκλησίας αυτής προς τον κόσμο;

Είναι Μαρτυρία. Μαρτυρία, ότι ο Θεός ζεί στην ιστορία και επιζεί της ιστορίας....

Ο δε μυσταγωγός της εγγράφου ποιητικής και ιστορικής καταθέσεως, φιλόμουσος και μουσοστεφής Μητροπολίτης Πέργης κ. Ευάγγελος μάς εισοδεύει στο επέκεινα του νομοτελειακού χωροχρόνου, στο παράδοξο της ιστορίας που είναι το Φανάρι, γράφοντας: «Το «Φανάρι», που δε συρρίκνωσε ποτέ τη σκέψη και το στοχασμό, ούτε και την προσευχή μέσα στο χρόνο, είναι σαν ένα μεγάλης γιορτής τροπάριο. Με το δικό του ρυθμό και το δικό του κάλλος. Όπως και οι χωροβατούντες του και οι «κάλλει ψυχής» ωραίοι του. Οι ρασοφόροι του, που συγκροτούν τους ειρμούς της παράδοσης στη μεγάλη λιτανεία της Ορθοδοξίας. Που κι αυτή αποτελεί την ασίγαστη ωδή του Γένους.

Αυτοί που ψάλλουν αυτή την ωδή από του θρόνου των, γίνονται εύμνοι και ευγέωργοι. Όπως οι Πατριάρχες του Φαναρίου. Το χρόνο τον αντιπαρέρχονται. Με έσωθεν επίγνωση της υψηλότητάς του. Με ενθουσιώδη βίωση του θεόπρεπτου κλίματος, μέσα στο οποίο προΐστανται «ελέω Θεού».

Οι δάφνες που εναλλάσσονται με πικροδάφνες στο μεγάλο μοναστήρι μάς θυμίζουν το στίχο: «Ταφή και ανάσταση θωρώ την κάθε αυγή και εσπέρα, τον ήλιο να βουλιάζει εδώ για να υψωθεί πιο πέρα». (Μητροπολίτου Πέργης Ευαγγέλλου Γαλάνη, Εκ Φαναρίου Γ', Αθήνα 2006).